

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 120g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală
(*amânarea informării persoanei supuse măsurii speciale de investigații*)

CHIȘINĂU

19 octombrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

domnii Domnica MANOLE, *Președinte*,
domnii Nicolae ROȘCA,
domnii Liuba ȘOVA,
domnii Serghei ȚURCAN,
domnii Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea domnii Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 25 mai 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 19 octombrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale” din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală, ridicată din oficiu de dl Victor Sandu, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, în cadrul dosarului nr. 13-3244/2021.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Victor Sandu, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Dl Alexandru Zgureanu, procuror în cadrul Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale i-a înaintat judecătorului de instrucție un demers privind confirmarea respectării cerințelor legale la efectuarea măsurilor speciale de investigație într-o cauză penală. Totodată, dl procuror a solicitat, pe baza articolului 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală, amânarea informării persoanei vizate de măsurile speciale de investigație până la finalizarea urmăririi penale.

4. Pe 27 aprilie 2021, dl Victor Sandu, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, a admis demersul procurorului și a dispus amânarea informării persoanei care a fost supusă măsurilor speciale de investigație.

5. Printr-o încheiere din aceeași dată, dl judecător Victor Sandu a ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a textului „dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale” din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 132⁵

Consemnarea măsurilor speciale de investigații

„[...]”

(7) Dacă prin ordonanță/încheiere se constată legalitatea efectuării măsurii speciale de investigații, procurorul sau judecătorul de instrucție, în cazul când acesta a autorizat măsura, informează persoanele care au fost supuse măsurii speciale de investigații. Pe parcursul efectuării urmăririi penale, judecătorul de instrucție sau procurorul poate amâna, prin hotărâre motivată, informarea persoanei supuse măsurii speciale de investigații, *dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale*.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării privind excepția de neconstituționalitate

8. Autorul sesizării susține că textul „*dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale*” din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală nu stabilește cu suficientă precizie termenul pentru care poate fi amânată informarea persoanei care a fost supusă măsurilor speciale de investigație. În particular, acesta susține că raportarea termenului în care trebuie să aibă loc informarea la termenul urmăririi penale nu este conformă cu exigența previzibilității legii, cu dreptul persoanei la apărare și cu dreptul la un proces echitabil.

9. Totodată, autorul sesizării menționează că, în lipsa unei obligații de a trimite dosarul în judecată sau de a-l clasa, urmărirea penală poate fi suspendată și poate dura o perioadă mare de timp.

10. În opinia autorului sesizării, amânarea informării persoanei care a fost supusă măsurilor speciale de investigație poate fi justificată doar pe parcursul efectuării altor măsuri speciale de investigație.

11. În cele din urmă, autorul afirmă că această prevedere este contrară articolelor 4, 7, 8, 20, 21, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unei prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de către instanța de judecată din oficiu. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „*dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale*” din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală. Curtea observă că textul de lege contestat se referă la perioada pentru care poate fi dispusă amânarea informării persoanei care a fost supusă măsurilor speciale de investigație.

16. Curtea notează că norma contestată a făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, însă din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În Decizia nr. 67 din 12 octombrie 2016 și în Decizia nr. 80 din 18 noiembrie 2016, Curtea a analizat dacă prevederile contestate, împreună cu alte norme din Codul de procedură penală, oferă suficiente garanții contra arbitrarului.

17. De principiu, această situație nu poate să constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al unor prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (a se vedea DCC nr. 124 din 25 noiembrie 2019, § 17; DCC nr. 25 din 2 martie 2020, § 19; DCC nr. 131 din 19 noiembrie 2020, § 20).

18. Curtea reține că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția (a se vedea HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, § 82).

19. Analizând sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta a fost ridicată într-o cauză care avea ca obiect soluționarea unui demers privind verificarea respectării cerințelor legale la efectuarea măsurilor speciale de investigație și dispunerea amânării informării persoanei care a fost supusă măsurii speciale de investigație.

20. Totodată, ridicând din oficiu excepția de neconstituționalitate, instanța de judecată nu a suspendat dezbaterile judiciare până la pronunțarea de către Curtea Constituțională asupra sesizării privind excepția de neconstituționalitate, așa cum o impune articolul 7 alin. (3²) din Codul de procedură penală. Instanța de judecată a constatat legalitatea efectuării măsurii speciale de investigație și a dispus amânarea informării persoanei vizate de măsura în discuție până la terminarea urmăririi penale (a se vedea *supra* §§ 4-5).

21. În jurisprudența sa, Curtea a notat că există situații în care suspendarea procedurii din fața instanței de judecată este imposibilă din cauza caracterului special al procedurii sau a celerității procesului (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 15 din 28 mai 2020, § 14; DCC nr. 127 din 5 august 2021, §§ 21-23).

22. Curtea admite că în eventualitatea în care dispozițiile contestate ar fi declarate neconstituționale, procurorul ar avea obligația să informeze imediat persoana supusă măsurii speciale de investigație. Prin urmare, în cazul în care Curtea ar declara sesizarea inadmisibilă din simplul motiv că norma contestată nu este aplicabilă cauzei, excepția de neconstituționalitate ar fi lipsită de un caracter efectiv. Astfel, Curtea este competentă să examineze prevederile criticate, având în vedere caracterul special al procedurilor referitoare la măsurile speciale de investigație, celeritatea examinării acestor cauze, precum și imposibilitatea suspendării examinării lor.

23. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept

din Constituție (a se vedea DCC nr. 25 din 16 februarie 2021, § 22, DCC nr. 27 din 16 februarie 2021, § 16).

24. Potrivit autorului excepției, norma contestată încalcă articolele 4 [*drepturile și libertățile omului*], 7 [*Constituția, Lege Supremă*], 8 [*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*], 20 [*accesul liber la justiție*], 21 [*prezumția nevinovăției*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 26 [*dreptul la apărare*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

25. Cu privire la pretinsa încălcare a articolelor 4, 7 și 8 din Constituție, Curtea reține că, în prezenta cauză, aceste articole comportă un caracter general și nu pot constitui repere individuale și separate (a se vedea HCC nr. 7 din 4 martie 2021, § 17; DCC nr. 92 din 15 iunie 2021, § 26).

26. Referitor la incidența articolelor 23 și 54 din Constituție, Curtea a subliniat, în jurisprudența sa, că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorii excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturi substanțiale garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 19 din 9 februarie 2021, § 22; DCC nr. 97 din 17 iunie 2021, §§ 22-24).

27. Autorul sesizării a invocat și incidența principiului constituțional al prezumției nevinovăției, garantat de articolul 21 din Constituție. Totuși, Curtea reține că norma contestată nu instituie vreo prezumție cu privire la vinovăția persoanelor la comiterea infracțiunilor. Amânarea informării persoanei despre efectuarea măsurilor speciale de investigație nu este aptă să afecteze acest principiu. Prin urmare, articolul 21 din Constituție nu este incident în prezenta cauză.

28. Curtea observă că autorul sesizării își raportează critica de neconstituționalitate a articolului 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală la articolele 20, care garantează dreptul de acces liber la justiție, și 26 din Constituție, care se referă la dreptul la apărare. Așadar, Curtea va verifica dacă aceste drepturi sunt afectate prin prevederile legale contestate.

29. Curtea notează că articolul 20 din Constituție garantează dreptul de acces liber la justiție și își găsește corespondența în dispozițiile articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Dreptul la un proces echitabil, garantat de articolul 20 din Constituție și, respectiv, de articolul 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, trebuie să fie practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Exigența articolului 6 § 1 din Convenție, potrivit căreia cauzele trebuie examinate în mod echitabil, trebuie înțeleasă inclusiv prin prisma asigurării respectării principiilor fundamentale ale procesului judiciar, *i.e.* a principiului contradictorialității și a principiului egalității armelor (HCC nr. 31 din 23 septembrie 2021, § 31; DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 32). Totodată, articolul 26 din Constituție, care garantează în mod distinct dreptul la apărare, își găsește corespondența în articolul 6 § 3 din Convenția Europeană (*ibidem*, § 33). În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că, atunci când examinează un capăt de cerere bazat pe articolul 6, ea verifică dacă procedurile penale au avut un caracter echitabil, în întregul lor (*Prade v. Germania*, 3 martie 2016, § 33; *Dimitrov și Momin v. Bulgaria*, 7 iunie 2018, § 51 și § 62).

30. Analizând argumentele autorului sesizării, Curtea observă că acesta ridică, în special, **problema lipsei unui termen exact pentru care urmează a fi dispusă amânarea informării persoanei supuse măsurii speciale de investigație.**

31. Cu privire la problema în discuție, Curtea Europeană a menționat că, la modul practic, obligația informării despre efectuarea măsurilor de investigație poate să nu fie realizabilă în toate cazurile. Activitatea sau pericolul împotriva căruia sunt îndreptate unele măsuri de investigație pot continua ani de zile, chiar și decenii, după suspendarea acestor măsuri. Informarea ulterioară a fiecărei persoane vizate de o măsură de investigație suspendată ar putea pune în pericol scopul pe termen lung care a determinat inițierea măsurilor. Mai mult, o asemenea informare poate dezvălui metodele de lucru și domeniile de activitate ale serviciilor de informație și poate scoate la iveală identitatea agenților. Prin urmare, faptul că persoanele vizate de măsurile de investigație nu sunt informate odată cu încetarea acestora nu poate justifica în sine concluzia că ingerința nu este „necesară într-o societate democratică”. Însăși lipsa informării despre măsurile de investigații asigură eficiența ingerinței. Totuși, din momentul în care informarea poate fi efectuată fără a pune în pericol scopul măsurilor, persoanele vizate trebuie să fie informate (a se vedea *Roman Zakharov v. Rusia* [MC], 4 decembrie 2015, § 287).

32. Curtea notează că dispozițiile legale contestate, *i.e.* textul „dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale” din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală, prevăd de o manieră clară termenul limită în care poate fi amânată informarea persoanei supuse măsurii speciale de investigație.

33. Curtea reiterează că legislația procesual-penală nu poate să exceleze în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal procesual (DCC nr. 97 din 17 iunie 2021, § 30). Totuși, amânarea informării persoanei care a fost supusă măsurii speciale de investigație trebuie să aibă la bază motive pertinente și suficiente. Legea nu poate să anticipeze toate situațiile și să enumere în mod exhaustiv motivele care justifică amânarea informării și, respectiv, termenul de amânare a informării. **Aceste motive trebuie evaluate și ponderate în fiecare caz concret de procuror și de judecătorul de instrucție, care sunt mai bine poziționați să stabilească, după caz, un termen care asigură un echilibru corect între caracterul efectiv al investigației penale și drepturile persoanelor vizate.**

34. În acest context, Curtea observă că, în cauza în care a fost ridicată prezenta excepție, legea nu l-a împiedicat pe judecător să respingă în mod motivat solicitarea de amânare a informării sau să dispună amânarea pe un termen mai scurt decât momentul finalizării urmăririi penale.

35. Totodată, Curtea reține că legislația procesual penală oferă garanții și remedii compensatorii care sunt apte să asigure caracterul echitabil al întregului proces. În Decizia nr. 67 din 12 octombrie 2016, Curtea a menționat că interceptarea și înregistrarea comunicărilor sau a imaginilor se efectuează

doar cu autorizarea judecătorului de instrucție (§ 27). De asemenea, Curtea a notat că la încetarea măsurii speciale de investigații judecătorul de instrucție este obligat să declare nul procesul-verbal și să dispună nimicirea imediată a purtătorului material de informații și a materialelor acumulate pe parcursul efectuării măsurii speciale de investigații **în cazul în care constată că măsura s-a efectuat cu încălcarea vădită a drepturilor și libertăților omului** (*ibidem*, § 29). Bănuitul, învinuitul sau inculpatul are dreptul să conteste legalitatea dispunerii, efectuării, consemnării și certificării interceptării și înregistrării comunicărilor (*ibidem*, § 33).

36. De asemenea, potrivit articolului 385 alin. (4) din Codul de procedură penală, la adoptarea sentinței, instanța de judecată examinează posibilitatea reducerii pedepsei inculpatului drept compensare pentru încălcările care au afectat grav drepturile inculpatului, în cursul urmăririi penale sau al judecării cauzei.

37. Astfel, având în vedere că prevederile contestate nu afectează, *per se*, caracterul echitabil al procesului penal, articolele 20 și 26 din Constituție nu sunt incidente în acest caz.

38. Pentru că nu s-a demonstrat incidența drepturilor fundamentale invocate de autorii sesizărilor, Curtea subliniază că nici articolele 4, 16, 23 și 54 din Constituție nu sunt incidente.

39. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea nr. 120g/2021 privind excepția de neconstituționalitate a textului „dar nu mai târziu de momentul încetării urmăririi penale” din articolul 132⁵ alin. (7) din Codul de procedură penală, ridicată din oficiu de dl Victor Sandu, judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, în cadrul dosarului nr. 13-3244/2021.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 19 octombrie 2021

DCC nr. 150

Dosarul nr. 120g/2021